

Kdy mám nárok na ochranné nápoje?

V celé bezpečnosti práce (BOZP) platí zásada, že zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací práce v oblasti BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům. To ukládá zaměstnavateli přímo zákoník práce (ZP). Jde o tzv. metodu prevence rizik, na základě, které musí zaměstnavatel vyhledávat rizika a když je nemůže odstranit, tak je musí vhodnými opatřeními alespoň minimalizovat. Jedním z hlavních hygienických požadavků na pracoviště, že **zaměstnavatel musí zajistit všem zaměstnancům podle § 28 nařízení vlády č. 361/2007 Sb. pitnou vodu v množství postačujícím pro potřeby pití.**

Jedním z rizik je práce v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, tedy práce v chladu a v horku. Proto ZP v § 104 výslovně stanoví, že na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami je zaměstnavatel povinen poskytovat zaměstnancům ochranné nápoje a odkazuje na prováděcí předpis, tedy na nařízení vlády č. 361/2007 Sb. o ochraně zdraví při práci.

Povinnost poskytnout ochranný nápoj vzniká zaměstnavateli:

- u prací při nichž je energetický výdej vyšší než 106 W.m^2 a **teplota přesahuje 26°C** (např. svářeči, práce v horkých provozech, řidiči nákladních vozidel, řidiči autobusu, trolejbusů, tramvají, metra),
- je-li měřením doloženo, že při dané práci dochází ke ztrátě tekutin potem a dýcháním vyšší než 1,25 litru,
- při trvalé práci v zátěži teplem zařazené podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví do kategorie čtvrté.

Základ pro posouzení, zda je konkrétní práce vykonávána v teplotním riziku či nikoliv, je samozřejmě ve zjištění teploty na pracovišti. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb. člení zaměstnance do tzv. tříd podle vykonávané práce. Tříd je osm – třída I, IIa, IIb, IIIa, IIIb, IVa, IVb a V. Druhy vykonávané práce s přiřazením do tříd jsou pro zaměstnavatele pouze orientační (nemohou být plně vyčerpávající), zaměstnavatel si proto musí zaměstnance sám zařadit do příslušné třídy práce. Bez toho totiž by ani nevěděl, jaká je přípustná teplota pro daného zaměstnance a zda mu má/nemá poskytovat ochranné nápoje.

Nařízení vlády vychází z hodnocení tepelné zátěže podle operativní (vypočtené) teploty nebo výsledné teploty (kulového teploměru). Teplota se měří jakýmkoli běžným teploměrem – rtuťovým, digitálním apod., vždy ve stínu v době mezi 10,00 a 17,00 hod., ve výšce břicha zaměstnance.

U zaměstnanců vykonávajících lehčí práci vzniká nárok na poskytnutí ochranného nápoje v případě, že teplota na pracovišti překročí 34°C.

Nařízení vlády odstupňuje ztrátu tekutin nahrazovanou ochranným nápojem jak v měřené teplotě pro danou třídu práce, tak v náhradě tekutin. Platí zásada, že ochranný nápoj musí být zdravotně nezávadný a nesmí obsahovat více než 6,5 hmotnostních procent cukru, může však obsahovat látky zvyšující odolnost organismu. Množství alkoholu v něm nesmí překročit 1 hmotnostní procento; ochranný nápoj pro mladistvého zaměstnance však nesmí obsahovat alkohol. Ochranný nápoj chránící před zátěží teplem se poskytuje v množství odpovídajícím nejméně 70 % ztráty tekutin a minerálních látek potem a dýcháním za osmihodinovou směnu.

U náhrady ztráty tekutin pro třídu I až IIIa již poskytovaný ochranný nápoj nemusí být vždy jmenovaná „balená“ voda, ale tyto druhy vod mohou být i ve formě jiné, tedy čerpány přímo ze zdroje. Pokud se poskytuje balená voda, pak se má jednat o balenou přírodní minerální vodu slabě mineralizovanou, balenou pramenitou vodu nebo balenou kojeneckou vodu.

Rozdělení do tříd dle hodnot ztráty energetického výdeje a ztráty tekutin v osmihodinové směně u zaměstnanců v dopravě.

Třída práce	Druh práce	M (W.m ⁻²)
I	Práce vsedě s minimální celotělovou pohybovou aktivitou, kancelářské administrativní práce, kontrolní činnost v dozornách a velínech, psaní na stroji, práce s PC, laboratorní práce, sestavování nebo třídění drobných lehkých předmětů,	≤ 80
IIa	Práce převážně vsedě spojená s lehkou manuální prací rukou a paží, řízení osobního vozidla, a některých drážních vozidel, přesouvání lehkých břemen nebo překonávání malých odporů, automatizované strojní opracovávání a montáž malých lehkých dílců, kusová práce nástrojářů a mechaniků.	81 až 105
IIb	Práce spojená s řízením nákladního vozidla, traktoru, autobusu, trolejbusu, tramvaje a některých drážních vozidel a práce řidičů spojená s vykládkou a nakládkou. Převažující práce vstojе s trvalým zapojením obou rukou, paží a nohou - mechanici, strojní opracování a montáž středně těžkých dílců, práce na ručním lisu. Práce vstojе s trvalým zapojením obou rukou, paží a nohou spojená s přenášením břemen do 10 kg, svařování, soustružení, strojové vrtání.	106 až 130

Tabulka náhrad tekutin v jednotlivých třídách, které se týkají zaměstnanců v dopravě

Třída práce	M (W.m ⁻²)	Náhrada tekutin za směnu při ztrátě tekutin potem a dýcháním 1,25 litru a více		Teplota, při níž je dosaženo maximální přípustné ztráty tekutin potem a dýcháním 3,9 l/8 h	
		t _o nebo t _g (°C)	litry	t _o nebo t _g (°C)	náhrada vody
I	80	31 až 36	0,9 až 2,7 (0,36)	není přípustná	
IIa	81 až 105	27 až 34	0,9 až 3,1 (0,24)	není přípustná	
IIb	106 až 130	24 až 32	0,9 až 2,8 (0,21)	≥ 33	

Náhrada tekutin při práci v zátěži teplem v závislosti na teplotě t_o nebo t_g na pracovišti za osmihodinovou směnu a maximální teplota, při níž je dosaženo maximální ztráty tekutin

V případě, že máte podezření na nedodržování povinnosti vybavit Vás ochrannými nápoji, neváhejte kontaktovat BOZP oddělení OSD, které s Vámi prověří, jak zaměstnavatel svou zákonnou povinnost dodržuje.

Příklad výpočtu množství ochranného nápoje pro řidiče autobusu/trolejbusu

Zaměstnanec pracuje jako řidič autobusu, jeho práce je zařazena do třídy II, v konkrétní den bylo v autobusové kabině, která nemá funkční klimatizaci 35°C. Rozpětí ve °C pro třídu práce IIb je podle tabulky 24 – 32°C, rozdíl 11°C. Náhrada tekutin pro uvedené rozpětí je 0,9 – 2,8 litrů, rozdíl 1,9 litrů.

$1,9 : 11 = 0,17$ litr/1°C (množství tekutin vydané při práci v 1°C)

$35 - 24 = 11$ °C (rozdíl teplot na pracovišti – krajní hodnota teplot dle tabulky)

Náhrada tekutin za osmihodinovou směnu = $0,17 \times 11 = 1,87 + 0,9 = 2,77$ litrů = 2,8 litrů.

Kdy mám nárok na ochranné nápoje?